

לקוטי שיחות

בדינא דאין הולכין בממון אחר הרוב

הת' מנחם מענדל העכט

ישיבת תורת"ל כפר חב"ד (אילת)

א. בהתוועדות ש"פ ויחי תשמ"ז (התוועדות ח"ב עמ' 273) מבאר כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו החילוק בין כשיש רוב של דיינים שהדין הוא שהולכין אחר הרוב, לבין הדין (ב"ק כז, ב. וש"נ) ד"אין הולכין בממון אחר הרוב, וז"ל שם:

"כל הדין ד"אין הולכין בממון אחר הרוב, ולאידך, באיסורא הולכין אחר הרוב, הוא - כאשר הרוב והמיעוט הוא בעצם הדבר שאודותיו דנים, ולדוגמא: "רובא דאינשי לרדיא הוא דזבני" (ב"ק מו, ב), כלומר, הדיון הוא על מכירת השור, אם נמכר לחרישה או לשחיטה, ובענין זה הוא הרוב והמיעוט - "רובא דאינשי לרדיא הוא דזבני", ועד"ז באיסורא, "ויליחוש שמא במקום נקב קא שחיט, אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא" (חולין יב, ב), שהרוב הוא בעצם הדבר הדבר שאודותיו דנים, אם יש נקב במקום השחיטה אם לאו, ועד"ז בשאר דוגמאות כיו"ב. משא"כ בנוגע לרוב של דיינים - אין הרוב והמיעוט בעצם הדבר שאודותיו דנים, כי אם, בשיקול דעת הדיינים שדנים בנושא זה, שההכרעה בזה היא "אחרי רבים להטות" (משפטים כג, כ), ללא כל נפק"מ מהו תוכן הדיון, דיני ממונות או דיני נפשות... ובמילא, אין זה שייך כלל להא ד"אין הולכים בממון אחר הרוב", כאשר הרוב הוא בדבר שדנים אודותיו, כלומר, בנוגע לממון עצמו", ע"כ ביאור כ"ק אדמו"ר.

ב. והנה מקור לחילוק בין רוב בדיינים לבין רוב רגיל בממון, שלדעת שמואל אין הולכים אחריו, ישנו בתוס' בב"ק דף כ"ז ע"ב ד"ה "קמ"ל" דאין הולכין בממון אחר הרוב, וז"ל שם: "תימה, מה טעם אין הולכין, ליתי בק"ו מדיני נפשות כדאמרינן פ"ק דסנהדרין וכו'. וי"ל, דהתם גבי דיינים שאני דחשיב מיעוט דידהו כמי שאינו, וליכא למימר אוקי ממוןא בחזקת מריה דהא

ב"ד מפקי מיניה, אבל גבי שאר ממון דאיכא מיעוט וחזקה לא אזלינן בתר רובא, עכ"ל התוס'.

ובפשטות נראה שכ"ק אדמו"ר מבאר ביאור נוסף לתוס', ולא בהמשך לתוס'. וכן משמע לכאורה מהלשון בשיחה שם אחרי שמביא את חילוק התוס' "ויש לומר עוד ביאור בזה שרוב של דיינים הוא סוג אחר לגמרי", דהיינו לא כמו שביאר התוס' בב"ק שם שהרוב הוא אותו רוב רק שם החיסרון הוא שאין מיעוט ולכן ליכא למימרא סמוך מיעוט לחזקה, משא"כ לפי ביאור הרבי החילוק הוא ברוב עצמו.

ולפי"ז צלה"ב דהרי שאלת התוס' היתה, מדוע לא נלמד מק"ו מדיני נפשות שחמור אפי' שיש מיעוט לזכות את הנאשם בכ"ז הולכים אחר הרוב. ולכן תירצו התוס', שבאמת לא הולכים אחר הרוב גם בנפשות היכן שיש מיעוט וחזקה, רק הסיבה שהולכים בדיינים אחר הרוב הוא משום שאין מיעוט או בשאר נפשות שאין חזקה. אבל בממונות דאיכא מיעוט וחזקה לא הולכין, ואין שייך ליליף מק"ו והוי כאילו איכא פירכא.

משא"כ לפי ביאור הרבי, שיש חילוק בין הרוב של דיינים לרוב של רובא לרדיא זביני, הרי הרוב לא שונה באיכותו רק במציאות, וא"כ אמנם הרוב שונה במציאות אבל כיון שלפועל רואים שבנפשות יש מיעוט ובכ"ז לא מסתכלים על המיעוט אלא הולכים אחר הרוב, נלמד בק"ו לדיני ממונות שלא מתחשבים במיעוט.

אלא ע"כ צ"ל, דביאור כ"ק אדמו"ר קאי על דברי התוס' בב"ק שחילק בין דיינים דהוי מיעוט דידהו כמי שאינו, משא"כ ממונות. ולא פירש מדוע בדיינים הוי מיעוט כמי שאינו, וע"ז בא רבינו ומבאר מדוע. וכן משמע מלשון השיחה שם, דאחרי שמביא את התוס' מביא שכבר האריכו באחרונים בביאור דברי התוס' וכו' שהמיעוט "כמי שאינו". דלכאורה, אם המיעוט כמי שאינו הרי חסר במספר הדיינים דהב"ד, ובמילא, אין יכולים לדון כו". וע"ז מוסיף: "ויש לומר עוד ביאור בזה". אלא שלפי"ז צ"ל איך מיישב כ"ק אדמו"ר עפ"ז את קושיית האחרונים.

ג. והביאור בכל זה אפשר לומר כדלקמן:

דלכאורה קשה על התוס' בב"ק, שלאחרי שמתרץ דשאני מיעוט דדיינים דחשיב כמי שאינו, מוסיף "ולכא למימר אוקי ממונא בחזקת מרי" דהא בי"ד מפקי מיני' אבל גבי שאר ממון דאיכא מיעוט וחזקה לא אזלינן בתר רובא". וצלה"ב, מדוע צריך התוס' להדגיש שאין כאן חזקת ממון. דלכאורה אף אם

הי' חזקת ממון חזקה זו לא תועיל כנגד הרוב, כיון שא"א לומר סמוך מיעוטא לחזקה ומספיק שאין מיעוט שהרוב יכריע (ועיין בתומים בביאור תקפו כהן סי' קכ"ג).

והנה התוס' בסנהדרין דף ג' ע"ב ד"ה "דיני ממונות" הקשו ג"כ כהתוס' בב"ק שם, מדוע שמואל אומר אין הולכין בממון אחר הרוב ולא יליף מדיני נפשות בק"ו, ומתוך באופן אחר מהתוס' בב"ק וז"ל: "וצ"ל דרובא לרדיא זביני לא חשיב כי הנך רובא, הלכך לא סמכין אהך רובא בדיני ממונות". עכ"ל. כלומר, התוס' לומדים שבאמת תמיד הולכים אחרי הרוב גם בדיני ממונות, אלא שהרוב של דיני ממונות לא מספיק רוב חזק אבל אם היה רוב חזק, היה מכריע גם בדיני ממונות. ולא כמו שתירצו בב"ק שאף פעם לא הולכים אחרי הרוב, אלא בדיינים שאני לפי שאין מיעוט.

וצלה"ב מדוע רוב של רובא לרדיא זביני הוי רוב יותר חלש מהרוב של דיני נפשות?

ואכן הב"ח בחו"מ סי' רל"ב ס"ק כ"א הביא הסבר מדוע רוב של "לרדיא זביני" הוי יותר חלש, משום שכנגד אדם אחד שקונה מאה שוורים לחרישה יש מאה בני אדם שקונים עשרה שוורים לשחיטה.

וכבר הרבו להקשות עליו בקונטרס הספיקות כלל ו' ובשב שמעתתא ד' פרק ו'. ועיי"ש בש"ש שכתב לפרש באופן אחר, שיש הבדל בין רוב התלוי בטבע, שע"פ טבע רוב נשים לט' יולדות, ואין זה תלוי באדם. לכן הוי רוב ברור חזק לומר שגם במקרה זה היה כך, אבל רוב התלוי ברצון, דהיינו במנהגי בני אדם, שאז מנהג העולם יוצר את הרוב לא הוי הרוב הוכחה חזקה שבמקרה שדנים עליו גם הי' כך, משום שכל שתלוי במנהג האדם חוששים שאולי נהג הפעם כהמיעוט.

ועל הסבר זה אפשר להקשות גם מצד הסברא וגם מגמ' מפורשת. דלכאורה אפשר לומר סברא הפוכה לגמרי לחלק בין רוב התלוי בטבע לרוב התלוי ברצון, דדווקא היכן שתלוי היכן בדעת האדם, אם נופל לי ספק במקרה מסוים מסתבר לומר שגם במקרה הזה האדם נהג ע"פ מנהג העולם. דמדוע נאמר ששינה ממנהג העולם. משא"כ היכן שתלוי בהקב"ה א"א לומר שאם הקב"ה ע"פ רוב עשה כך לכן גם במקרה זה עשה כך, משום שאולי דווקא במקרה הזה הקב"ה התנהג כמיעוט, וכמובן שאם הקב"ה הנהיג טבע בעולם אזי הוא בד"כ לא משנה את אותו טבע, וסביר להניח שגם במקרה זה יהיה כך. אבל אין זו סבירות וודאית וגם לא קרובה לודאי להכריע ולברר

במקרה של ספק. משא"כ היכא שתלוי בדעת האדם, הסבירות גבוהה הרבה יותר לברר שאמנם היה כך.

אמנם אין זו פירכא חזקה כ"כ, אבל מ"מ קשה על הש"ש מגמ' מפורשת. דהנה בב"ב דף צ"ב ע"ב מקשה הגמ' סידרת שאלות על רב שאומר שהולכין בממון אחר הרוב, ולפי ההסבר של הש"ש הגמ' היתה צריכה לשאול גם על שמואל.

ולדוגמא: הגמ' שם שואלת מ"האשה שנתאלמנה או נתגרשה והיא אומרת בתולה נישאתי והוא אומר לא כי אלמנה נשאתיך, אם יש עדים שיצאה בהינומא וראשה פרוע כתובתה מאתיים, טעמא דאיכא עדים, הא ליכא עדים לא, ואמאי, לימא הלך אחר רוב נשים ורוב נשים בתולות נמי נישאות", ומפרש הרשב"ם שם "ורוב נשים שבעולם שנישאות לבעל בתולות הן, אלא ודאי בממונא לא אזלינן בתר רוב אלא אחר המוחזק כשמואל וקשיא לרב". ובודאי "רוב נשים בתולות נישאות" הוי רוב התלוי בטבע, וא"כ גם שמואל מודה דאזלינן בתר רוב, ומדוע הקשתה הגמ' דווקא לרב.

וכן קשה משאר הדוגמאות שהביא בגמ' שם כגון "שור שנגח את הפרה ונמצא כו", דרוב פרות מתעברות ויולדות, דהוי רוב שבטבע. וביותר קשה ממה שהקשה בגמ' "לימא כתנאי, שור שהי' רועה ונמצא שור הרוג בצדו", עיי"ש.

ד. וע"ע שם בש"ש שרוצה לפרש באופן אחר, שתמיד אחרי שנוצר הספק לא הולכים אחר הרוב, בין בדיני ממונות ובין בדיני נפשות. והרוב יכול רק להועיל קודם שנוצר הספק. וכעין זה איכא ברמב"ם בפט"ז מהל' סנהדרין ה"ו: "אין צריך שני עדים למלקות אלא בשעת מעשה, אבל האיסור עצמו בעד אחר הוחזק, כיצד אמר עד אחד חלב כליות הוא זה, גרושה או זונה אשה זו, ואכל או בעל בעדים אחרי שהתרו בו - הרי זה לוקה, אעפ"י שעיקר האיסור בעד אחד". עכ"ל. כלומר, אע"פ שלא מלקים ע"פ עד אחד, כיון דלקבוע איסור נאמן עד אחד, וכבר חל על חתיכת החלב שם איסור ובא אדם ואכל, אע"פ שיוצא שמלקים אותו ע"פ העד אחד, אין זה משנה כיון שהוקבע האיסור קודם שאכל.

והכי נמי במקרה שהרוב הוקבע קודם הספק, כגון אחד שהכה את אביו שנוצר ספק דילמא לאו אביו הוא ויש רוב של "רוב בעילות אחר הבעל", כיון שהרוב הזה הוקבע קודם שנולד הספק, דהיינו קודם שהכה את אביו ודאי הי' זה נחשב לאביו ולא הי' שום ספק דילמא לאו אביו הוא, לכן גם לאחר שנולד הספק אמרינן שנשאר כפי שהרוב קובע. וכן בכל דיני נפשות. אבל היכן שכל

הרוב נוצר לאחר שנולד הספק, כגון "רובא דאינשי לרדיא זביני" דהרוב הזה לא הוקבע לגבי שום דין או ספק, כלומר לא נוגע לי מה מוכרים יותר לשחיטה או חרישה, אם לא הספק שאנחנו דנים עליו עכשיו, אזי גם לאחר שנולד הספק הרוב לא מכריע שום דבר אפי' אם הי' בדיני נפשות, וע"ז אמרינן "אין הולכין בממון אחר הרוב".

אבל גם תירוץ זה דחוק, משום שהתוס' בסנהדרין שם כתבו דליכא למימר שבדיני נפשות גופא לא אזלינן בתר רובא אלא ברובא דאיתא קמן, היינו רוב של דיינים, אבל רובא דליתא קמן לא הולכים אחרי הרוב, דהרי מצינו שגם ברובא דליתא קמן, כגון רוב נשים לט' יולדות ורובא דאינשי טעו בעיבורא דירחא (סנהדרין ס"ט, א) אזלינן בתר רובא. ולכאורה מהרוב של רוב נשים לט' יולדות ורובא דאינשי טעו בעיבורא דירחי קשה על תירוץ הש"ש, דשם הרוב לא נוגע לשום דין קודם שנולד הספק, ובודאי שליכא למימר שהוקבע שרוב טעו בעיבורא דירחא, וכן לא נוגע לנו מתי הוא נולד לט' או לז' אם לא לספק של בן סורר ומורה. ולכן דוחק לפרש כמו הש"ש.

ה. ועוד אפשר להוסיף להקשות בכלל על התוס' בסנהדרין הנ"ל, שמהתוס' נראה בפשטות, שהשאלה שנלמד ק"ו מדיני נפשות ברוב דליתא קמן כמו רוב נשים לט' יולדות או רובא טעו בעיבורא דירחי, משום שמדיינים א"א ללמוד בק"ו כי הרי אפשר לפרוך מה לדיינים דהרי רובא דאיתא קמן, ולכן כל הלימוד הוא שליתא קמן הנ"ל. ולכאורה, איך אפשר ללמוד משם, הרי שם אין בכלל חזקה ולכן הרוב יכול להכריע, משא"כ בממון דאיכא חזקת ממון, וא"כ איך אפשר ללמוד בק"ו מדיני נפשות. וליכא למימר שיש חזקה כגון חזקת כשרות או חזקת חיים דהוי חזקא דמעיקרא. דבכגון דא אמרינן רובא וחזקה רובא עדיף, ורק בחזקת ממון דהוי חזקה דהשתא אומרים שהוא יותר חזק מהרוב.

ועד"ז קשה על מ"ש בתשובת מהר"א ששון סימן ר"ז (הובא בצ"צ בחידושו לש"ס ב"ק פ"ג) שהקשה על התוס' בב"ק שם "דמאי קאמרי דיינים שאני, דהתינח דמתרצו לההוא דדיינים שבסוגיין אבל אכתי תיקשי מההיא דבן סורר ומורה דרובא דאינשי טעו בעיבורא דירחי, דהתם לא היו המיעוט בדיינים". עכ"ל. ומשמע מדבריו, דאע"פ דהתם ליכא חזקא הוי מצי שפיר למילף בק"ו מדיני נפשות לדיני ממונות, וצ"ע בדבריו.

ו. ואולי יש לומר ביאור בכ"ז ע"פ דברי הפנ"י בכתובות דף ע"ו ועוד מקומות, דהא אמרינן אין הולכין בממון אחר הרוב היינו דווקא כשהמוחזק טוען ברי כנגד הרוב, אבל אם המוחזק בעצמו טוען טענת שמא אזי הרוב

עדיף על החזקה ומוצאים מהמוחזק. וצ"ל לפי"ז דחזקת ממון הוי בירור וכאילו יש כאן פסק דין שהממון שייך למוחזק, ולא שבי"ד במקרה כזה לא פוסקים כלום, ולכן זה יכול להיות דווקא כשהמוחזק בעצמו ברי שהממון שייך לו, אבל היכן שהוא בעצמו מסתפק, אזי ב"ד לא יכולים לפסוק שהממון שייך למוחזק משום שאין כאן בירור כל עוד הוא עצמו לא בטוח.

אבל א"א לומר כן משום דהפנ"י בעצמו בע"ב שם בד"ה "רש"י בד"ה כלה" לומד שחזקת ממון לא הוי בירור אלא שאין ב"ד יכולים להוציא מידו. ולפי"ז צ"ל דווקא היכן שהוא ברי אזי ב"ד לא מתערבים ולא מוציאים מידו, אבל היכן שהוא בעצמו מסתפק אזי ב"ד מוציאים והרוב גובר לזכות.

לפי"ז אפשר לומר שבאמת אין הבדל בין דיני ממונות לדיני נפשות לגבי רוב, אלא התנאי מתי מועיל רוב ומתי לא, תלוי אם המוחזק הוא ברי או שמא, ואם המוחזק ברי אזי גם בנפשות לא יועיל רוב, ואם המוחזק טוען שמא אזי גם בממונות הולכים אחרי הרוב. ומזה נובע החילוק בין ממונות לנפשות.

וכיון שכך החילוק הוא לא רק בדין אלא אפשר לומר שיש חילוק גם בסוג הספק. דהיכן שיש תובע שטוען ברי וכנגדו טוען ברי, כגון המוכר שור ונמצא נגחן, שהלוקח אומר ודאי שקנה לחרישה והמוכר אומר ודאי שקנית לשחיטה, אזי יש לנו ספק במציאות מי כאן דובר אמת כיון שכל אחד אומר שהשני שקרן. ולכן הספק הוא ספק במציאות מה אכן הי'. משא"כ בדיני נפשות שהמוחזק דהיינו הנתבע אינו ברי, כגון רובא דאינשי טעו בעיבורא דירחן, הנתבע אינו יכול לטעון בוודאות שהם טעו כי מנין לו לדעת זאת, וכן רוב נשים לט' יולדות אינו יכול לטעון בוודאות שנולד כך או כך, ואפי' אם אחר אומר לו בוודאות זה לא יעזור משום שצריך ברי ע"פ עצמו ולא ע"פ אחר (עיין תוס' כתובות דף ע"ו ע"א ד"ה רישא). וא"כ הספק הוא לא ספק במציאות, דהרי אין כאן ספק מי אומר אמת, דהנתבע בעצמו לא יודע, אלא יש כאן ספק בדין איך לקבוע את הדין, האם לקבל את העדות או לא. (ואע"פ שאין ראייה לדבר אולי יש זכר לדבר, שהרי הדין דאחד שאומר בב' בחודש ואחד אומר בג' בחודש שמצרפים עדותם, לא נמצא בהל' טוען ונטען אלא בהל' עדות, כלומר אין במקרה כזה ספק במציאות אלא כאילו ספיקא דדינא איך לקבוע את הדין, זאת אומרת לקבל את עדותם או לא).

ולפי"ז אפשר להוסיף, שסוג הרוב גם משתנה לפי סוג הספק, כלומר, היכן שהספק הוא ספק במציאות, דהיינו שיש לנו ספק מי דובר אמת, אזי הרוב בא לברר שהתובע דובר אמת, זאת אומרת בספק כזה הרוב הוא בירור בתשעים אחוז שהתובע צודק, אבל זה לא עוקר את העשרה אחוזים שהמוחזק

דובר אמת, ולכן עדיין אין לי דין ברור. משא"כ כשכל הספק הוא ספיקא דדינא איך לקבוע את הדין, אזי הרוב לא בא לברר מי אומר אמת אלא הרוב עצמו קובע את הדין ולא נשאר שום מיעוט של עשרה אחוזים כיון שכל הספק הי' כיצד לקבוע את הדין ואני לא צריך בירור גמור שיברר מי דובר אמת, - אזי הרוב עצמו הוריד את הספק ע"י שקבע את הדין ואחרי שקבע את הדין לא נשאר שום ספק.

ז. ועפ"ז אפשר לומר שאין שום מחלוקת בין התוס' בסנהדרין לבין התוס' בב"ק דשניהם נתכוונו לדבר אחד. דאלו הם דברי התוס' בסנהדרין דף ג' ע"ב, "צ"ל דרובא לרדיא זביני לא חשיב כי הנך רובא הלכך לא סמכינן אחר רובא בדיני ממונות". וזוהי כוונת התוס': כיון שכל השאלה היתה ללמוד בק"ו מרובא טעו בעיבורא דירחי ורוב נשים לט' יולדות ששם הנתבע הוא שמא, לכן מתרצים התוס' שבמקרה כזה גם בממונות הולכים אחרי הרוב היכן שהמוחזק הוא שמא, משא"כ בהמוכר שור לחבירו ונמצא נגחן, דשם המוחזק, דהיינו המוכר, הוא ברי, וכיון שהוא ברי אזי הספק הוא ספק במציאות, ואזי גם הרוב שונה, דאז הרוב הוא רוב של בירור.

ואולי זוהי כוונת התוס' שם ד"רובא לרדיא זביני, לא חשיב רובא, משום ששם הרוב הוא לא רוב שצריך לברר אלא רוב שקובע את הדין. כיון שכל הספק שם הוא איך לקבוע את הדין, אבל כאן שהספק הוא במציאות, לכן הרוב הוא שונה, דהיינו "לא חשיב כי הנך רובא", אלא רוב שצריך לברר מי דובר אמת, וע"ז הרי אין בירור גמור אלא נשארו עשרה אחוזים שהמוחזק דובר אמת, משא"כ הנך רובא כיון שנקבע הדין אין מיעוט.

ואפשר לומר דזוהי כוונת התוס' בב"ק דף כ"ז ע"ב, שכיון שכל השאלה היתה ללמוד בק"ו מדיינים של דיני נפשות על כל ממונות, דשאני דיינים כיון שמדובר בספיקא דדינא שאז הרוב קובע את הדין ולא נשאר מיעוט וברגע ששני דיינים החליטו כך מיד הוי רוב שקובע את הדין וליכא מיעוט, לכן א"א ללמוד לממונות ששם הספק הוא במציאות כיון ששניהם טוענים ברי ויש ספק מי אומר אמת דהיינו ספק במציאות, ואז הרוב בא לברר שתשעים אחוז שהלוקח אומר אמת, אבל נשאר עדיין מיעוט למוחזק.

וזהו מה שהתוס' ממשיך שא"א לומר שכיון שיש מוחזק אזי החזקת ממון תמנע מהרוב לקבוע את הדין כך, כיון שבכ"ז יש ספק לפני קביעת הדין, ולכן אומרים התוס' דכיון שיש כאילו פסק דין ע"י הרוב, אזי ממילא בטילה החזקת ממון, כי רוב הבי"ד קובע שממון שייך לתובע ולכן החזקה לא יכולה למנוע את הפסק דין.

ולפי"ז יוצא, שהתוס' בב"ק וסנהדרין נתכוונו לדבר אחד, שההבדל הוא בין ספיקא במציאות שאז נשאר מיעוט לבין ספיקא דדינא שאז אין מיעוט אחרי הרוב.

ולפי"ז מובן גם מה שהתוס' בב"ק שם לא מדגישים שני נקודות, שצריך שירד גם המיעוט וגם החזקה, כי זה בדרך ממילא יורד כשאין מיעוט שאז נקבע הדין ובמילא אין חזקה.

ולפי"ז צריך לומר, דמה שהק' בגמ' ב"ב דף צ"ב שם דווקא לרב ולא לשמואל, כדלעיל, מדובר שם שהמוחזק טוען ברי, דהיינו שראה את מעשה הנגיחה, דאם לא כן גם שמואל מודה דהולכין אחר הרוב. אבל קצת דוחק לפרש כן. אכן לאחר העיון מצאתי בשיטה מקובצת ועוד ראשונים בכתובות ריש פרק האשה שנתארמלה, שדייקו בלשון רש"י שם בד"ה והוא אומר "אנתגרשה קאי ולא למנה היורשין אומרים לה אלמנה נשאך אבינו ואין לך מנה ושטר הכתובה אבד", ודייקו בלשון רש"י מדוע דווקא יורשים טוענים ולא הבי"ד, משום שצריך שיהי' דווקא טענת ברי, ולפי מה שפירשנו אתי שפיר.

וכן אתי שפיר ב' התוס' בסנהדרין ובב"ב, שלא חולקים ואין צורך להגיע לחילוקים של הב"ח והש"ש.

ח. ועפ"י כל הנ"ל מבוארים היטב דברי כ"ק אדמו"ר, דודאי קאי על דברי התוס', "שבדיינים שאני דחשיבי מיעוט דידהו כמי שאינו", רק לפי שלמדנו קודם שכל החילוק הוא בין דיני ממונות לדיני נפשות שבנפשות הוי ספיקא דדינא כגון בדיינים שיש לנו ספק מי לומד דין אמת, ולכן הרוב יכול לברר שכנראה שני הדיינים פוסקים כאמיתתה של תורה, אבל עדיין לא הוי בירור גמור, דעדיין יש דיין אחד, וא"כ מהו הפירוש בדברי התוס' "חשוב כמי שאינו", אלא צ"ל, שהפירוש הוא שלא מתחשבים בדעת המיעוט, וכפי שהסביר בתומים שם שהשנים בטוחים שהם לומדים אמת, וא"כ לא שייך שהחולקים גם יהיו אמת, ולכן יוצא שהפי' שלא מתחשבים בדעת המיעוט כלל והוי כאילו ליתא.

וע"ז קשה שא"כ יוצא שחסר במספר הדיינים, שכיון שכל הדין נקבע ע"פ שני דיינים דהיינו הרוב; אבל ע"פ מה שהסברנו לעיל, שבנפשות הוי ספיקא דדינא, וזהו הטעם דהולכין אחר הרוב כיון שכל הספק איך לפסוק הדין, כלומר שיש שני דיינים שמזכים ואחד מחייב ויש ספק כיצד לקבוע את הדין, א"כ גם למיעוט וגם לרוב יש ספק איך צריך לקבוע את הדין, ואם התורה אומרת אחרי רבים להטות אזי כשיש רוב לצד מסויים הרוב קובע שאצל הדין

ואז גם למיעוט שירד הספק כיצד לקבוע את הדין. ולפי"ז יוצא, שכאשר נקבע הדין, הוא נקבע ע"פ כל הבי"ד.

וזהו הפירוש שהמיעוט כמאן דליתא, כי אחרי שירד הספק כיצד לקבוע את הדין הוי כאילו המיעוט מודה לרוב שכך צריך להיפסק הדין אע"פ שהם כשלעצמם סוברים שה"י לכתחילה צריך להיות אחרת. ולפי"ז לא קשה קושיית האחרונים שחסר דיינים.^(*)

ואולי אפ"ל בדוחק, דזוהי כוונת כ"ק אדמו"ר בהוספה: "וי"ל עוד ביאור בזה", היינו שבהמשך לתירוץ התוס' צריך רק להוריד את קושיית האחרונים ע"י הוספת ביאור.

וזהו אולי הפירוש בדברי רבינו שבעצם אין הבדל בין דיני ממונות לדיני נפשות, רק הדין ש"אין הולכים בממון אחר הרוב" הוא רק "כאשר הרוב והמיעוט הוא בעצם הדבר שאודותיו דנים". דהיינו שהרוב בא לברר לנו את המציאות במקרה שאנו דנים בו עכשיו, וזה יכול להיות רק אם הספק הוא במציאות, וממשיך הרבי - "משא"כ בנוגע לרוב של דיינים - אין הרוב והמיעוט בעצם הדבר שאודותיו דנים, כי אם בשיקול דעת הדיינים שדנים בדין זה, שההכרעה בזה היא "אחרי רבים להטות", ללא כל נפק"מ מה הוא תוכן הדיון, דיני ממונות או דיני נפשות". היינו כמו שהסברנו שבדיינים כל הספק הוא כיצד לקבוע את הדין ולא לברר את הספק במציאות. ולכן כאשר יורד הספק ע"י שקבע הדין ברוב, אזי אין מיעוט שמתנגד לדין שנקבע עכשיו. וזוהי כוונת לשון השיחה שם "שרוב של דיינים הוא סוג אחר לגמרי", ולפי"ז הכל אתי שפיר. ודו"ק.

(*) להעיר מסה"ש תשמ"ט ח"ב ע' 727, וש"נ, ג' אופנים בכח הרוב בבי"ד. עיי"ש.